

F 11 Museum

F 11 Museum är beläget vid den numera civila flygplatsen Stockholm Skavsta i Nyköping, tidigare platsen för en av norra Europas största flygflottiljer F 11 som sattes upp 1941 och lades ned 1980.

Text: Gunnar Vieweg, Museichef.

F 11 var den enda renodlade spaningsflottiljen i Sverige och här utvecklades det svenska flygspaningssystemet. Under andra världskriget och den "kalla krigs"-perioden därefter gjordes ovärderliga insatser i flottiljens regi. För att bland annat bevara denna unika epok i Flygvapnets historia tog några driftiga F 11 veteraner i slutet av åttiotalet initiativ till ett museum på platsen för handlingen. 1991 invigdes så F 11 Museum och var ett resultat av stora frivilliga insatser från kamratföreningen. Museibygnaden, en mobiliseringsbarack från F 11-tiden, hade då renoverats med hjälp av sponsorer och ställdes till förfogande av Skavsta Flygplats. 1995 byggdes museet ut och omfattar idag ca 150 m² utställningsyta, som rymmer överraskande mycket intressant material.

Flygplanhallen

I september 2000 invigdes ytterligare en tillbyggnad, en 800 m² stor flygplanhall för uppställning av museets 6 flygplan. Stommen till hallen utgörs av två skrotade Törebodabågar från Flygvapnet, vilka byggts ihop med en skarvdel, som ger en utställningsyta på ca 800 m². Under sommaren 2003 togs så ytterligare ett steg i utvecklingen i och med att hangaren då isolerades och försågs med ljus innertak och målat golv. Åtgärder som resulterade i en ljus och besöksvänlig flygplanhall och samtidigt bättre utnyttjade utställningsytor.

Flygplan och undplut

Vid museets invigning ingick en S 35 Draken i samlingarna. Idag har F 11 Museum 6 flygplan att visa. Förutom 35:an finns nu en S 29 Tunnan, S 32 Lansen, en armé-

I det s.k. Capronihörnet i museibygnaden visas föremål och bilder från flottiljen F 11:s första spaningsflygplan S 16 Caproni. Denna del av museet var också den första delen i museet när det inreddes 1991.

Den modellintresserade hittar också mycket intressant vid F 11 Museum, som denna vackra S 16 Caproni i skala 1:5, upphängd i flygplanhallen.

identifierad Sk 61, ett segelflygplan Bergfalke samt en prototyp av Nyge Aero-utvecklade Sparven. Förklaringen till de två sistnämnda är bildandet av NFF (se nedan). Dessutom finns en komplett framdel av SF 37 Viggen och 35-nos som klätterobjekt, vilken blivit ett mycket populärt inslag bland många besökare.

Sedan 1995 ingår även en så kallad Underrättelsepluton i museet. Denna raritet, den enda utställda i landet, är en enhet för att fältmässigt operera en spaningsdivision. Den utgörs av två stora enheter på långtradarsläp, varav den ena inrymmer komplett fotolabb och fototolkutrustning och den andra divisionsledning och ordersal. Dessutom ingår en serviceenhet för el- och vätskeförsörjning m.m.

Med denna unika enhet tillsammans med en rad andra föremål som t.ex. kameror och tolkutrustning är idag en stor del av verksamheten inriktad på att skapa ett museum för svensk militär flygspaning, omfattande perioden fr.o.m. andra världskriget fram till och med system 37.

Idealitet

Museiverksamheten finansieras med hjälp av gåvor, försäljning och sponsorer. Stort arbete måste därför läggas på att med olika medel skaffa fram de pengar som behövs för drift och utveckling av museet. Antalet besökare har hittills uppgått till ca 1500 – 2000/år, varav drygt hälften från orter utanför Nyköping. Under senare år har även ett ökat antal utländska besökare funnit vägen till museet.

Allt arbete vid museet är helt ideellt och utförs huvudsakligen av f.d. F 11-anställda. En kärna bestående av 10 – 15 entusiaster samlas varje tisdag förmiddag för att jobba med underhåll och förbättringar av såväl flygplan och andra föremål, som byggnader och utomhusdelar. För visning av museet är ett 30-tal guider engagerade.

F 11 Museum speglar genom föreningen Nyköpings Flyghistoriska Förening hela den lokala flyghistorien, vilket innebär att även civila flygplan ingår i samlingen, som denna "Holmberg Racer", ett hemmabygge av dåvarande verkmästaren vid F 11, Georg Holmberg.

Flygplanhallen, oftast benämnd hangaren, rymmer de tre sista spaningsflygplanen på F 11; S 29 Tunnan, S 32 Lansen och S 35 Draken. Dessutom en komplett framdel till SH 37 Viggen, en Sk 61 Bulldogg samt de civila flygplanen "Holmberg Racer" och Bergfalke.

Glädjande och absolut nödvändigt för att trygga framtiden är att allt fler personer utan F 11-bakgrund kommer in i verksamheten.

NFF

För att garantera den fortsatta driften av F 11 Museum när leden bland F 11 Veteraner tunnats ur bidades 1995 Nyköpings Flyghistoriska Föreningen, där alla intresserade äger tillträde. Med bildandet av NFF breddades också museets verksamhet till att omfatta all regional flyghistoria, vilket är förklaringen till att även icke F 11-materiel ingår i samlingarna. NFF har idag drygt 400 medlemmar, och fortfarande i viss tillväxt. Även läsare av denna artikel är välkomna som medlemmar i NFF. Årsavgiften är 150 kr. Föreningen ger ut ett informationsblad 4 ggr/år där medlemmarna kan läsa om aktuella och flyghistoriska händelser i regionen och få inbjudan och referat till de föredrag och evenemang som arrangeras för medlemmarna.

Gott renommé

F 11 museum ingår som en del i Nyköpings kommun totala kulturutbud och har ett nära samarbete med Södermanlands museum och Flygvapenmuseum i Linköping. Samtliga berörda anser att F 11 Museum idag är väl etablerat och en värdefull tillgång dels i regionens kulturutbud, dels som en spegling av en unik epok i Flygvapnets historia och en väsentlig del i Nyköpings utveckling, och förordar en fortsatt satsning på att bevara och utveckla F 11 Museum och dess verksamhet.

Besök gärna även vår hemsida www.f11museum.se

Vid den senaste utbyggnaden av F 11 Museum tillkom uppvärmt verkstadsutrymme och förråd för bland annat dokument och arbetsplats för den omfattande registreringen av museets föremål och dokument som just nu pågår med Bert Israelsson som ansvarig, på bilden vid datorn assisterad av Jan Gelin.

Öppethållning

F 11 Museum är öppet för allmänheten sista söndagen varje månad kl. 11 – 15 och under sommaren dessutom onsdagar kl. 14 – 18. För grupper, mot beställning, även på andra tider. Besök vid allmänt öppethållande är gratis medan besökande grupper får betala 30 kr/person.